

Verzoening nog altijd onmogelijk bij 'Vertriebenen'

Stichting Flucht, Vertreibung, Versöhnung heeft wel nieuw concept

Achtergrond - 23 september 2010

De stichting Flucht, Vertreibung, Versöhnung (SFVV) probeert een passende vorm te vinden voor de herdenking van de Duitsers die na de Tweede Wereldoorlog uit het huidige Polen en Tsjechië werden verdreven. Van die verzoening is na aanhoudend tumult steeds minder te merken.

De contouren van een museum rondom het thema vlucht en verdrijving lijken twee jaar na oprichting van de stichting eindelijk zichtbaar. Directeur Manfred Kittel van de SFVV presenteerde daartoe de eerste concepten vorige week tijdens een internationale conferentie in Berlijn. Zo kiest de SFVV ervoor de verdrijving van Duitsers uit de oostelijke buurlanden in te bedden in een langer lopende geschiedenis van gedwongen migratie en etnische zuivering wereldwijd.

Van huis en haard

Met die keuze komt de stichting tegemoet aan de opdracht die haar in 2008 bij wet was opgedragen. De toenmalige regering van CDU/CSU en SPD besloot na veel discussie dat Berlijn plek moest bieden aan een centrum om recht te doen aan de 14 miljoen Duitsers die tijdens en na de Tweede Wereldoorlog van huis en haard werden verdreven.

De bondsregering sprak destijds de expliciete wens uit het zwaartepunt bij de Duitse verdrijving te leggen, maar ook aandacht te besteden aan vergelijkbare gebeurtenissen in andere landen en tijden. Zo zou de stichting “in het teken van verzoening” een bijdrage leveren aan “de herinnering en veroordeling van het onrecht dat verdrijvingen zijn.”

Die wens tot verzoening bracht de regering ook in de SFVV zelf tot uitdrukking. De Duitse Bond van Verdrevenen (BdV) en wetenschappelijke experts uit Duitsland, Tsjechië en Polen waren erin vertegenwoordigd, maar bijvoorbeeld ook de Duitse Centrale Raad der Joden en afgevaardigden van de Roma en Sinti.

Demonstratief

Twee jaar na oprichting van de stichting lijkt die verzoening verder weg dan ooit.

Onlangs zegde de Centrale Raad der Joden demonstratief haar medewerking aan het initiatief op, gevolgd door de Roma- en Sinti-vertegenwoordigers. Eerder al waren historici uit Tsjechië en Polen uit de adviesraad van de stichting gestapt. Het wrange commentaar van opinieblad *Die Zeit*: "Straks kunnen de mensen van de Bond der Verdrevenen fijn onder elkaar gaan verzoenen."

De BdV, een belangenorganisatie met veel politieke invloed, houdt de herinnering levend aan de tragiek en ontberingen die de Duitse verdrevenen hebben moeten doorstaan. Maar elke aandacht voor het leed dat Duitsers rond 1945 werd aangedaan, botst met het heersende beeld van de Duitsers als daders van en verantwoordelijken voor de Tweede Wereldoorlog. Zeker als de Polen en Tsjechen de indruk krijgen dat ze zich als slachtoffers van de naziheerschappij voor dat leed moeten verantwoorden.

Terugvorderen

Het helpt niet dat de BdV zich doorgaans weinig verzoenend opstelt en met haar aartsconservatieve koers voortdurend de indruk wekt de gebieden die Duitsland na 1945 aan zijn oostelijke burens moest afstaan het liefste weer te willen terugvorderen.

De aanleiding voor de recente uittocht uit de adviesraad van de SFVV vormde de uitspraak van een van de BdV-vertegenwoordigers dat Polen in 1939 eerder mobiliseerde dan Duitsland – en daarmee indirect beweerde dat Polen de Duitse inval zelf had uitgelokt. BdV-voorzitter, CDU-bestuurslid en parlamentslid Erika Steinbach riep hoon over zich af door de gewraakte uitspraak persoonlijk te herhalen. Vorige week kreeg ze opnieuw een storm van kritiek te verduren toen ze de 88-jarige Poolse politicus en Auschwitz-overlevende Wladyslaw Bartoszewski verweet "een slecht karakter" te bezitten.

Uitholling

De uitholling van de adviesraad die de stichting een brede legitimatie moet verlenen is inmiddels reden voor de Berlijnse politiek zich ermee te bemoeien. Groenen-voorzitter Claudia Roth riep de Bondsdag op de structuur van de SFVV te heroverwegen. "In haar huidige vorm dient de stichting alles behalve verzoening." Ook riep ze de beide BdV-vertegenwoordigers op uit de stichting te stappen.

In zijn voordracht in Berlijn van afgelopen week deed SFVV-directeur Kittel juist zijn best een positieve draai te geven aan alle commotie rondom zijn stichting. "De controversen die de stichting tot dusver omgeven en die zijn ontstaan tussen haar verschillend denkende leden zijn misschien wel het beste bewijs voor de noodzaak van het bestaan van deze stichting."

De tumult houdt hem in elk geval niet tegen voortvarend te blijven werken aan de inhoudelijke uitwerking van zijn stichting. Eind oktober wordt het definitieve concept daartoe gepresenteerd.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/581/verzoening-nog-altijd-onmogelijk-bij-vertriebenen>